

ילקוטי ווהלין, ילקוט 55=56

מאמר של יצחק קופרברג: נקמתי בנאצים ובעוזריהם (עמ' 50)

יצחק קופרברג

נקמתי בנאצים ובעוזריהם

מאמרים רבים נכתבו ומחקרים נעשו על פרטיזנים בכלל ועל פרטיזנים יהודים בפרט. והיות ואני אחד מהם, אני רוצה לספר איך נהפכתי לפרטיזן. פרטיזן זה לא חייל שמקבל צי גיוס והוא מתייצב ביהודה, מקבל מדים ונשק, ומלמדים אותו איך להשתמש בנשק בזמן הצורך, אתה חי תחת משטר צבאי, בלי דאגות ובעלי בעיות מיוחדות.

הייתי חייל בצבא הפולני והייתי גם פרטיזן בזמן המלחמה ובכן אני רוצה לציין, שזה שני סוגי לוחמים שונים לגמרי. בתור חייל מלמדים אותך כל פרט ופרט הקשור בלחימה. יש גם בתי ספר שמלמדים את תורת הלחימה. לא ככה זה בפרטיזנים, פה בית הספר שלך הם החיים בעצמם,

עצמו בטוחים יותר. כשברחנו ליער יצרנו תיכף קשר עם ברל לורבר ("מלינקאה"), נודע לנו שהוא הצטרף למפקד "קרוק" שנשלח מרוסיה לארצות פרטיזנים והם היו מזויינים בנשק.

בפגישה הראשונה עם "מלינקאה", הוא לא היה מוסמך לקבל אותנו ולצורך אותנו לקבוצתו. כעבור כמה ימים הוא בא בלילה עם המפקד "קרוק" וביקש מהמפקד שיקבל אותנו לקביצה שלו. השאלה הראשונה ששאל, היתה "האם יש לנו נשק". כשענינו בשלילה הוא סרב לקבל אותנו ואמר לנו שפה ביער אין שום ערך לבן-אדם בלי נשק. כאן את גירלך ועתידיך קובע הנשק. אבל מאחר והוא רצה להגדיל את קבוצת הלוחמים שלו, הוא נתן לנו רובה והעביר אותנו למקום בטוח יותר בעומק היער והדריך אותנו איך להשיג נשק מגויים שהנשק מצוי ברשותם. ועכשיו הבעיה הכי חשובה אצלנו היתה להשיג נשק.

המפקד "קרוק" יצר לנו קשר עם כמה איכרים שהם היו נאמנים לרוסים ומתנגדים לגרמנים והם הדריכו אותנו לאיזה איכרים ללכת ולדרוש נשק. השיטה היתה כזאת - היינו באים בלילה עם הרובה והאקדה שהיה לנו לאיכר שהיה ידוע שיש לו נשק. נכנסים הביתה ודורשים ממנו שימסור לנו את הנשק המצוי ברשותו. במקרים בודדים, מפתח שלא נהרוג איתו, היה מסור לנו נשק. רובה או רובה מקוצר ("אטרול"). אבל ברוב המקרים הגויים לא רצו למסור את הנשק.

השיטה שלנו היתה לא להרוג אותו, אלא להשכיב

והנסיבות שאתה עוזב את הבית ובורח ליער. פה אתה צריך ללמוד איך לחיות ביער, איך לקבל מזון, איך להסתתר שלא יגלו אותך, איך להתגבר על תופעות טבעיות כמו גשם, שלג, קור. להתגונן בפני כל מיני חיות ולהיזהר שלא יגלו אותך הגויים המקומיים, כי בדרך כלל הרוב רוצים לעזור לגרמנים להשמידך. ביער אתה נהפך לחיה שצריכה לחיות לפי החושים שלה ולהתגונן מכל רע שבא, ויחה עם זאת לדאוג לקיום.

היה לי מזל שהצלחתי לברוח בזמן מהעירייה ליער, ולאחר תקיפת קצרה נהפכתי לפרטיזן. אתה יכול להיות איש בריא וחזק עם כוח רב, אבל בלי נשק ביער, אתה חסר ערך. הנשק הוא הדבר הכי דומיננטי. את זה לא ידעתי לפני המלחמה. כשפרצה המלחמה בין גרמניה ופולין הצבא הפולני הובס במהירות הבזק. אלפי חיילים פולנים זרקו את נשקם ביערות שבסביבה. הגויים האוקראינים שגרו אתנו בסביבה היו מאוד לחוכים לנשק, להם היתה מנטליות אחרת. תיכף אחרי שהצבא הפולני הובס, הם חיפשו ביערות נשק וכמעט כל אוקראיני הביא הביתה רובה או אקדה והסמין את הנשק במקומות שאי אפשר היה למצואם. שאלתי פעם שבן איקראיני שלקה הביתה רובה, למה הוא צריך את זה, הרי יש הודעה שצריך להחזיר את הנשק שאנשים אספו. הוא ענה לי שהוא מחביא אצלו לשעה שחוררת. לי, זה לא היה מובן. הבנתי זאת כשברחתי עם קבוצה קטנה ליער וביננו היה יהושע קנוניץ, שהיה לו אקדה ועל ידי זה הרגשנו את

אותו על הרצפה עם הפנים למטה ולקשור הבל סביב הבטן שלו ולהכניס מקל מתחת החבל ולסובב את המקל ביחד עם החבל, ובכל סיבוב שעשית עם המקל, החבל היה הונק אותו יותר ויותר ובכל פעם יפעם שאלנו אותו האם הוא נותן נשק, אז נשחרר אותו מהחבל שגרם לא כאבים נוראיים. היו מקרים שהוא לא יכול היה לעמוד בכאבים של החבל והיה מבקש לשחרר את החבל והוא היה נותן נשק. היו מקרים שבהם האכרים היו ערמומים וביקשו לשחרר אותם מכאב החבל, וכששחררנו אותו ביקש שנלך אתו למקום שבו מוסתר הנשק בחצר ובדרך היה בורח. היו מקרים שהאכר אמר "תהרגו אותי ונשק לא אתן". היו מקרים שקיבלנו רובה תמורת כסף, זהב, הלבשה, סיסים או פרות. היו אתנו בחורים מהכפרים והם, לפני שברחו ליצר, מסרו את הרכוש לשמירה אצל גויים נאמנים יותר, וביצר הרובה היה חשוב מכל רכוש שבעולם. אחרי תקופה מסוימת רכשנו נשק בכל מיני צורות, אז הסכים המפקד "קרזק" לצרף אותנו למתנה שלו. תוך זמן קצר, הפעולות נהיו רציניות, כגון הורדת רכבות מהפסים, שרפנו גשרים, השמדנו קוי מלפונים, שמנו מארבים לגרמנים. היינו יוצאים לפעולות נקם בגויים ששיתפו פעולה עם הגרמנים והיה להם חלק בהשמדת היהודים. עשינו פעולות לרכישת נשק, היות ולחלק מאתנו לא היה עדיין נשק.

היינו יוצאים לאגור מזון לתקופה ממושכת, בעיקר לחורף. למדנו גם איך להתנהג ביצר ולהסוות את קיומנו ביצר. את הסודיות שאנו נמצאים ביצר שמרנו במאה אחוז. אפילו את המדורה (קוסטיאר) אסור היה להבעיר אש גדולה, שלא יראו אותה מרחוק.

שימוש בנשק היה מותר רק במקרה הצורך להגנה בכדי שהגרמנים לא יבינו שיש מישהו ביצר. זכור לי מקרה הקשור בסודיות. הבסיס שלנו היה מאוד עמוק ביצר, במקום שהגישה אליו היתה מאוד מסובכת וקשה. על יד הבסיס היתה תמיד שמירה, אבל לא רק בבסיס היתה שמירה, גם בכניסה ליצר, בשבילים שהובילו ליצר היתה תמיד שמירה. השומרים היו חייבים להודיע לבסיס על כל

מקרה של התקרבות אנשים ליצר ובמקרה של אנשים מזויינים לפתוח עליהם באש, במקרה ולא ידעו את הסיסמה. והנה בא שליטה מהשמירה להודיע למפקד "קרזק", שהם עצרו גוי אחד שהלך בשביל שמוביל לעומק היצר. נסעתי עם קרוק כמלווה ועוד שני בחורים לשמירה. כשבאנו לשמירה ישב איקראיני על הדשא ועל ידו עמד פרטיץ שלנו עם הרובה דרוך ושמו עליו. "קרזק" ניגש לאכר והתחיל לחקור אותו מה הוא עושה פה ביצר, ולאילו מטרה הוא בא, מהיכן הגיעה ומי שלח אותו. "קרזק" אמר לנו לעשות חיפוש על גופו באם מצוי ברשותו נשק, אבל חוץ מגרן שהיה תקיע בתגורתו, כמנהג האיכרים, לא היה לו כלום. האכר סיפר ל"קרזק" שפרה שלו שצריכה להמליט לא חורה אתמול הביתה ובכך היא הילך לחפש אותה, ואולי גם המליטה ביצר. הוא סיפר למפקד את כל הפרטים מי הוא ומאיפה בא. והיות שלא היה שום חשד נגדו חשבתי שהמפקד יגיד לו להסתלק מהמקום ושלא יספר לאף אחד שראה פה אנשים מזויינים. אבל המפקד אחרי החקירה אמר לבחורים שלנו לקחת את האכר איתנו לתוך היצר. כשהיינו בעומק היצר המפקד חיטל אותו וחרגנו לבסיס.

למחרת הודמן לי לשיחה עם המפקד ושאלתי למה הרג את האכר בזמן שלא היה שים חשד נגדו. המפקד צחק ואמר לי שאין לכם עוד נסיון בפרטיזנים. אסור שאף אחד ידע שבתוך היצר אנחנו נמצאים, זה יכול להיות האדם הכי ישר, אבל היות שהוא ראה אותנו אז הדרך הכי בטוחה שהוא לא יגלה לאף אחד הוא לחסל אותו. אכפר לכם מה שקרה לנו לפני שהצטרפנו ל"קרזק". היינו בעומק היצר היכן ש"קרזק" הכניס אותנו. היפשונו נשק בכדי להצטרף ל"קרזק". יום אחד בשעות הצהריים הוניק וולפר עמד על המשמר כ־200 מטר מהמקום שהיינו מרוכזים. פתאים שמענו יריה מכיוון העמדה של הוניק. מיהרנו למקום. הוא סיפר שראה שני אנשים הולכים בשביל שמוביל למקום שלנו והוא פתח באש והם הסתלקו. חשבנו שבוה נגמר העניין, אבל זה לא היה ככה. שני האכרים הללו הלכו למשטרה וסיפרו להם שהם יודעים את המקום איפה שמסתתרים יהודים.

למחרת בשעת הצהריים בדיוק, כשהתכוננו לארוחת צהרים, הגיע כח מזוין של שיטרים למקום שהותנו ופתחו באש עלינו. למולנו הצלחנו כולנו לברוח. השיטרים באו למקום שהיינו בו קודם, אבל לא מצאו אף אחד. הם השמידו כל מה שהיה במקום. אם חונק היה הורג את שני האיברים, אף אחד לא היה יודע על קיומנו.

כעביר תקופה מסויימת נודע למפקד שלנו "קרוק", כי בקרבת הבסיס שלנו נמצאת יחידת פרטיונים רוסים תחת פיקודו של "דיאדא פייסיה" ואלוף משנה ברינסקי. המפקד שלנו בא בדברים עם "דיאדא פייסיה" ועברנו להיות תחת פיקודו. "קרוק" קיבל פקודה לארגן את האנשים שלו ללחימה נגד הגרמנים. כל האנשים שהיה להם נשק עברו לקבוצת הלוחמים. יאלה בלי נשק או מביגרים עברו למחנה משפחה והם ניהלו את המשק. את הלוחמים המזוינים חלקו לפלוגות ומחלקות מפקד הפלוגה שלי היה "מלינקה" ואני הייתי סגנו וגם מפקד מחלקה. קבלנו הוראה לבצע פעולות תבלה ובמיוחד להורדת רכבות. אני עברתי הדרכה להיות חבלן, ולמדתי איך להטמין מוקשים תחת פסי הרכבת, על מנת להוריד את הרכבת מהפסים ולגרום נזק גדול לרכבת ולקרונות שהובילו חיילים, טנקים, תותחים וכלי נשק אחרים מזרחה לחזית הרוסית. במשך הזמן רכשתי ניסיון רב ואומץ להורדת רכבות.

הרבה פעמים קיבלתי פקודה ללכת לפסי הרכבת קובליקייב, עם הבטחה של 4 פרטיונים למקש את פסי הרכבת. למזלי, את הפעולות עשיתי בדיוקניות ובהצלחה וכשהורתי לבסיס אחרי פעולה נתקבלתי בכבוד רב. לאחר פעילות מוגברת של יחידות הפרטיונים, כשהציר קובליקייב היה יותר מדי עמוס בפעילות פרטיונים, החליט המטה לשלוח קבוצת פרטיונים לבצע תבלות בציר הרכבת ברסט-ליטא. והיעד היה קוברין נובוסיוולקי. המרחק מהבסיס שלנו, "קרסני ביר" לקוברין היה בערך 200 קילומטרים. המפקד קרוק קיבל עליי את המשימה ושלח את מלינקה עם הקבוצה שלו לבצע את הפעולה. כעבור כ-10 ימים הגענו לכפר נובוסיוולקי השוכן על התעלה המקשרת את הדניפר עם הבוג.

בדרך לנו בכמה נקודות פרטיוניות שפעלו במקום, אבל לא פעלו בהורדת רכבות, כשספרנו להם על המשימה הם קיבלו את זה בלעג.

לפנות ערב הטיל עליי "מלינקה" את המשימה, לנוע לכיוון פסי הרכבת ולהטמין מוקש מתחת הפסים. בלילה, כשרק הידה החל להאיר, קיבלתי מוקש ומישהו בחורים לפיקודי ולאבטחה וגם מורה דרך, איש מקומי. את התעלה העביר איתנו המקשר עם סירה, ומשם הלכנו מרחק של 8 ק"מ בכיוון פסי הרכבת. כשהתקרבנו במרחק 30-40 מטר מפסי הרכבת, ארגנתי את האבטחה שלי עם הבחורים שהיו אתי ובוחילה הנעתי לפסי הרכבת. הטמנתי את המוקש מתחת לפסי הרכבת, הסוויתיו כדרוש וחזרנו בחזרה דרך התעלה לכפר. כל הבחורים הלכו לנוח על הקש שבאדוויה ואני לא נרדמתי. עליתי על גג האדוויה והשקפתי לכיוון פסי הרכבת. פתאום בא הזקיף ואמר לי שהוא שומע רכבת נוסעת מכיוון מערב מזרחה, כעבור כמה דקות שמענו התפוצצות אדירה ומכיוון פסי הרכבת עולה עמוד אש ועשן שחור. לא שמענו יותר את נסיעת הרכבת.

אחרי הפעולה התהלנו לנוע חזרה לבסיס. היינו בנקודות הפרטיונים שלעגו לנו קודם והם קיבלו אותנו בכבוד רב. הם כבר ידעו על הצלחת הפעולה. בפעולות כאלו - הורדת רכבות, השתתפתי פעמים רבות, 8 רכבות הורדתי במו ידי ו-6 משאיות פוצצתי בכבישים. השתתפתי בקרבות עם גרמנים, השתתפתי בהרבה פעולות אחרות שגרמו אבידות גדולות וקשות לגרמנים. בידי תעודות המעידות על פעולות שלי. אספר על קרב פנים אל פנים עם גרמנים בו השתתפתי. יצאנו 10 פרטיונים תחת פיקודו של הרוסי קרילוב, הוא הלך לפעולה במדי הצבא הגרמני. חצינו את פסי הרכבת קובליקייב והתמקמנו במשך היום ליד כפר הוליווקה. קרילוב היה אנטי נאצי נלהב והוא רצה בכל מהיר לשכנע חיילים רוסים מצבא וילאסוב ששמרו על המסילה, שהצטרפו לפרטיונים. הוא ניהל אתם משא ומתן ממושך עלייך.

בדרך נכנסנו לביתו של איקראיני לאומי עשיר סבסטיאן שמו, כשהרגיש שהפרטיונים מתקרבים

לביתו הוא התחבא באורווה, וכשעזבנו את הבית הוא רץ לגרמנים והודיע להם שבסביבה מסתובבת קבוצת פרטיזנים. בדרכינו לכפר הוליווקה נכנסנו לבית אוקראיני וביקשנו לסעוד לבנו. שנים מהקבוצה נשארו בחיץ לשמירה וכל היתר נכנסו פנימה. פתאום שמענו שהוקיף שלנו צועק עמוד, מי שם? והגרמנים פתחו ביריות.

יצאנו במרצחה, והתפתח קרב פנים אל פנים. וקירילוב בכידון דקר גרמני וגרמני אחד ירה בקירילוב והוא נפל. גם הירש בליישטיין נפגע קשות במטני ועל יד השיחים נפל ונפח את נשמתו. הקרב נמשך כרבע שעה והגרמנים נסיגו אל כפר הוליווקה. בזמן הקרב ראיתי על ידי את זפרן שמריהו ("זירני") את המילוב והגררון. המשכנו לירות על הגרמנים, לאחר שהגרמנים עזבו את שדה הקרב נהיה שקט מסביב ולא ראיתי אף אחד מהחברים שפעלו איתי יחד. ידעתי שאסיר לי להישאר זמן רב בשטח הזה, התרוממתי והתחלתי לחשוב לאיזה ביוון אני צריך ללכת. פתאום שמעתי רחש לא רחוק מהמקום שעמדתי. התקרבותי ישאלתי את הסיסטה. קיבלתי תשובה מתאימה, הכרתי אל קולו של הגרון. התקדמתי עוד 20 מטר ומצאתי את הגרון פציע בשתי ידיו. הוא סבל מטאבים חזקים והתחנן לפני שאנאל אותו מיסוריו וביקש ממני לירות בו. דברתי אליו דברי עידוד ולקחתי את הרובה שלו, תמכתי בו וצעדני באיטיות לכיוון הבסיס. בדרך פגשתי עוד שני פרטיזנים מהקבוצה שלי את זפרן והאוקראיני חמילוב, ויחד היה יותר קל להגיע לבסיס. במרוצת הזמן הגרון החלים והוא היה לידידי הטוב.

מגדל המים. אספר על עוד פעולה שהשתתפתי בה. בין קובל והעירייה קאמין-קושירסק היתה מסילת ברזל צדדית דרכה לא נסעו רכבות עם חיילים וציוד מלחמתי. קאמין-קושירסק היה מרכז כלכלי שהגרמנים שלחו מכל הסביבה באמצעות רכבות לגרמניה - מזון כמו בקר, צאן, חזירים, סוסים, תבואות, תוצרת חקלאית מכל הסיגים שהיתה בסביבה. מטח של הפרטיזנים החליט לפוצץ את מגדל המים שכיפק שרותים לקטר הרכבת. שלחו קבוצה של פרטיזנים לא ממחנה "קרוק" לפוצץ

את המגדל. הקבוצה יצאה לקאמין-קושירסק ואחר 9 ימים הם חזרו והודיעו למטה שמגדל המים מגודר בגדר תיל ואי אפשר לבצע את המשימה. כעבור חודשיים שוב עלתה התיכנית במטח לפוצץ את המגדל. "קרוק" רצה להיכיה שהוא עם הפרטיזנים היהודים יכול לבצע את המשימה הזאת והחליט להטיל את הפעולה הקשה על היהודה של "מלינקה", שרובם היו יהודים. עם ערב יצאה היחידה דרך היער לכיוון קאמין-קושירסק. מורה דרך היה אבר אוקראיני מקומי שהכיר יפה את הסביבה. החל לדרת גשם, אבל אנחנו המשכנו בלי לעצור. אחרי הליכה של 15 קילומטרים הגענו לתעלה בה המשכנו עד לקילומטר מהמגדל. "מלינקה" שלח 2 סיירים לבדוק את השטח מסביב למגדל. הסיירים חזרו ידווחו ל"מלינקה" שהמגדל מוקף גדר תיל גבוהה. כמה מהפרטיזנים הביעו חשש שלא ניתן לבצע את המשימה.

"מלינקה" היה בדילמה ולא ידע מה להחליט. היות והייתי סגנו הוא לקח אותי לצד ושאל אותי מה לעשות? אמרתי לו שאני מפתח מהמפקד "קרוק" יותר מאשר מן הפעולה. באם נחזור בלי לבצע את הפעולה. היה מקרה בעבר בשחורני מפעולה לא מוצלחת שהיתה תחת פיקודו של אליושה, אליושה חזר פציע. "קרוק" לא התחשב בזה, העמידנו בשירה, עבר מפרטיון לפרטיון והסתכל לפרצופו של כל אחד וצעק בכעס ברוסית ("סטרוסילי") פחדתם. וכשבא תורי הוא התרגז מאוד וצעק לי בפנים "אתה חייט חייל פולני וגם אתה פחדת" ("סטרוסילי"). בכעס הוציא את האקדה נגדי. למולי עמדה אשתו מרה והיא תפסה את ידו וצעקה: מה אתה רוצה ממנו, הקבוצה לא היתה תחת פיקודו. ואז הוא הכניס את האקדה לגרתי.

"מלינקה" קם ממקומו ובכדי שמצפוני יהיה נקי, במקום לשלוח מישהו הוא שאל מי מתנדב ללכת לבצע את הפעולה. הרמתי את היד ואמרתי שאני מתנדב. "מלינקה" נתן לי את המוקש וצרף עיד המישה בחורים. התקרבנו לגדר. הבחורים הוציאו עמוד מהגדר ועשו לי מעבר. אחרי נכנס "מלינקה" עם יתר הבחורים. לפני שעברתי את הגדר תכננתי להיכנס בשקט כמעט בגניבה עם

עוד אחד בתור אבטחה לגשת בשקט למגדל, להצמיד את המוקש לקיר ולהדליק את הפתיל ולברות. אבל החברה ראו שאני נכנסתי לתוך החצר ואין התנגדות. קיבלו מרץ, רצו לבית שהיה על יד המגדל שם התגורר המכונאי של המגדל. סירוזה צוייבל ביקש מאתני שלא נעשה שום רע למכונאי, היות ולפני שהוא ברת מקאמין קושירסק, המכונאי עוד לו להשיג נשק.

נכנסתי ראשון, הלכתי למגדל. מצד אחד היה קיר מגן בלי חלונות. הצמדתי את המוקש לקיר והייתי מוכן להדליק את הפתיל. פתאום בה "מלינקה" ואמר לי לקחת את המוקש בחזרה היות והבחורים לקחו מהמכונאי את המפתח של המגדל, ואפשר להיכנס בפנים ולהניח את המוקש מתחת למשאבות. "מלינקה" אמר שהוא יתן לי אות מתי להדליק את הפתיל. כשהלכתי עם המוקש אל תוך המגדל ראיתי שהחברה מוציאים את האנשים מהבית ומולי בא פרטיון והוביל ילדה בגיל 12. היא היתה לבושה בכיתנת לילה ולא בכתה, רק עמדה מפותחת והפרטיון לא ידע מה לעשות איתה. אמרתי לו להוביל אותה במרחק 30 מטר מהבית לכיוון הגדר להשיב אותה על האדמה ולשמור שהוא לא תברח להועיק עורה.

אחרי שהוציאו את האנשים מהבית, "מלינקה" נתן פקודה לעזוב את המקום ולי הוא אמר להדליק את הפתיל. הדלקתי וברחתי אחרון. כעבור שלוש דקות נשמעה התפיצות אדירה וברק אש האיר לרגע את השכת הלילה. התרחקנו במהירות מן המקום. בעיר נשמעו קולות אועקה ויריות חזקות. כשהורנו הביתה לבסיס, המודיעין של הבריגדה כבר ידע על הצלחת הפעולה והיחידה היהודית נתקבלה בכבוד מנצחים.

זכורה לי אפיזודה מפעולה פרטיונית בה הרגשתי רגע של אושר. למטה נודע, שליערות על יד מניביץ נוסעים אוקראינים לעבודה ביצר בליווי גרמנים. נשלחו כמה קבוצות להציב מארב לגרמנים. אני הייתי עם בוריס רדובסקי ז"ל במארב נגד הגרמנים באחת הדרכים שהאיכראינים נסעו עם ליווי גרמני. וכשעגלה התקרבה לטווח האש שלנו פתחנו ביריות. הסוסים עם העגלה ברחו וגרמני פציע נפל בקרבנות. אני ובוריס יצאנו מהמארב. הגרמני שראה אותנו,

התחיל להתחנן בגרמנית - אל תהרגו אותי יש לי אשה וילדים", התחנן והתחנן על נפשו. בוריס עמד רכין מעל הגרמני וצעק בקול נרגש - אתה יודע שאנחנו יהודים. הגרמני החוויר כמו סיד ולא הוציא יותר הגה מפיו.

פעולות נקמה. בקבוצה של "מלינקה" היו הרבה פרטיונים מהכפרים הסמוכים לישינבקה, קרסין וגריבה, והיה ידוע לנו שכל המרצחים הלאומנים שעזרו לגרמנים להשמיד יהודים, גרים בבתיהם בנחת, באושר ובעושר, אחרי היסול היהודים. מלינקה ואחרים ביקשו מהמפקד "קרויק" רשות לנקום במרצחים והמפקד כל פעם דחה את בקשתנו. אבל אחרי שפוצצנו את מגדל המים בקאמין קושירסק הוא נתן לנו רשות לבצע פעולות נקמה. קיבלנו 7 עגלות עם סוסים והורה לנו שמוותר לנו להביא את המרצחים לבסיס המוות בסיס 6, שנבנה למטרה זאת. עלינו אסר להרוג את המרצחים. במחנה המשפחה היה יהודי מביגור בשם אשר פלאש, כששמע על הפעולה ביקש מהמפקד שירשה לי לנסוע יחד עם החברה. לפלאש לא היה נשק. כשקיבל רשות לנסוע אתנו, לקח אתו מקל חזק ועלה על העגלה. ל"מלינקה" היתה רשימה איזה רוצחים להביא לבסיס. לפנות ערב הבחורים היהודים עלו על העגלות ונסעו ליעד. בלילה באנו לכפרים ונסענו מבית לבית לפי הרשימה ומכל בית הוצאנו את המרצחים. העמסנו אותם על העגלות וחזרנו ליעד. פלאש הלך בראש השיירה וכשכל העגלות היו בתוך היער הרים את המקל כמו מנצה המרים את שרביטו והתחיל להרביץ מכות רצה ברוצחים ובכל מכה צעק - זה בעד אשתי וזה עבור הבן שלי שלמה וזה עבור פרץ וזה עבור שמעל ואחריו כל הפרטיונים, כל אחד הלך ברגל על יד העגלה ומרביץ לרוצחים וקורא בשמות כל המשפחה שנספתה. הבחורים עברו מעגלה לעגלה והרביצו לרוצחים ובכל מכה משמיעים שמות עבור מי הוא מקבל מכות.

מקהלת המכות והשמות נמשכה עד שמסרנו את הרוצחים לבסיס המוות שם גמרו איתם. הלכנו לנוח. לכולם כאבו הידיים מהמכות שהרבצנו למרצחים.

בשנת 1944 אחרי שהצבא האדום כבש בחזרה את העיר רובנה, באה פקודה לפרק את תנועת הפרטיזנים וכל הפרטיזנים שהיו בסביבה קיבלו פקודה לנוע לעיר רובנה. אותי הזמין המפקד "קרוק" ללשכתו ואמר לי שאני לא משתחרר. שאלתי למה? היא ענה לי: היות והמלחמה עוד לא נסתיימה, יש פקודה לשלוח קבוצת פרטיזנים מעבר לבוג ולהמשיך בפעולות, לפזר מוקשים בדרכים בהם נעים הטנקים הגרמנים. בקשתי שיסחרר אותי היות ובמחנה האזרחים היו לי אמא ואחות ואני צריך לעזור להם להשתקם. הוא אמר לי שאת רשימת הפרטיזנים לשלוח מעבר לבוג הוא לא ערך. היא קיבל את שמותיהם ממטה הפרטיזנים והם בחרו את הכי אמיצים. אחרי שהפרטיזנים עזבו את העיר, היינו קבוצה של 6 פרטיזנים שקיבלו פקודה להגיע לעיר קייב בכוחות עצמנו ולקבל שם הוראות לפעולות הבאות מעבר לבוג. חלק מהדרך עשינו ברגל וחלק נסענו ברכבת המקומית שתוקנה. בקייב קבלנו נשק וציוד מוקשים וקבלנו פקודה לנוע חזרה דרך היערות עד מעבר לבוג לתחית. זכור לי מקרה מעניין. עברנו את החזית הרוסית ובלילה אחד הגענו עד החפירות ("טרנשיות") של הגרמנים. הן היו ריקות. רק גזיות של חיילים גרמנים היו בפנים. היה חשוך מאוד וחפשנו בחושך מקום שאפשר יהיה לעבור את ה"טרנשיות", פתאום הצבא הרוסי שהיה מאחורינו פתח בהפגזה חזקה עם קטיושות מעל ראשינו והשטח מסביב היה מיאד ובקלית עברנו את ה"טרנשיות" לעבר הבוג, שם היה היעד שלנו. כאן לא היו יערות, היו משקים בודדים בשם כוטרים. המשקים היו מרוחקים אחד מהשני. התמקמנו באחד הכוטרים שם המתנו שלושה חודשים. הקרבות התנהלו מסביב לעיר קיבל. שמענו את ההפגזות של הצבא הגרמני וגם שמענו את ההפגזות של הצבא הרוסי על הגרמנים (הבומים היו מאוד חזקים). הקרב על קיבל נמשך בערך חודשיים. יום אחד נשתרר שקט בחזית ולא שמענו שום הפגזות. המפקד שלנו קיבל פקודה להיכנס לעיר קיבל ולברוק מה מתרחש שם, האם באמת הצבא הגרמני עזב את העיר או שמא זה תרגיל הטעיה. המפקד אמר לי לצאת אתי לסיור בקיבל, היות ואני "פולני"

ומכיר את השפה, ואת העיר. למדתי בקיבל בגימנסיה.

יצאנו לדרך. נכנסו לקיבל דרך ה"וואדוקט", ראינו את טחנת הקמח של ארמנדיק הרוסיה, וכן בית החרושת לשמן של צופרפיין, כמעט כל קיבל היתה הרוסה מההפגזות הקשות שספגה. הלכנו דרך רחוב לוצקה ההרוס, פתאים ראיתי את בית הכנסת הגדול מרחיק עומד על תילו. הייתי סקרן לדעת מה מתרחש בפנים. ביקשתי רשות מהמפקד להיכנס פנימה. ניגשתי לבית הכנסת, שהיה פרוץ, ללא דלתות, אבל בפנים נתגלה לפני מחזה נוראי שלצולם לא אשכח. בכל הקירות מהריצפה עד התקרה היו רשומים שמות של יהודים שרוכזו בבית הכנסת לפני הרצחם. כולם ביקשו נקמה. הכתוב היה בכל מיני שפות ובכל מיני צבעים וגם בדם. נתקלתי בשמות של המורים שלי מהגימנסיה. שמות חברים שלמדנו יחד. כשיצאתי נתקלתי בפניה למכה בשם יעקוב דרוג, אשתי והילדים, שהיה שותף של אבי בסחר עצים. את המחזה המופזע הזה לעולם לא אשכח. אחרי שהצבא הרוסי כבש את קיבל מחדש, קיבלתי שחרור ונסעתי לעיר רובנה שם התרכזו רוב הפרטיזנים והחברים ושם עבדו. ביום 5.6.45 קיבלתי הזמנה מהקארמלין לבוא למוסקבה לקבל את הצטיינות. נסעתי וקיבלתי בדרגוני לציין, שהי מקרה מאוד נדיר שפרטיון היה מוכן לקרמלין לקבל את הצטיינות. כל התעודות ממטה הפרטיזנים על הפעולות שלי ואות הצטיינות נמצאים אצלי למזכרת.

בחודש אוגוסט 1945 הגעתי עם משפחתי דרך אוסטריה לאיטליה. באיטליה הפרטיזנים והחיילים לשעבר היו מאורגנים בתנועה בשם פ.ח.ה. (פרטיזנים חיילים חלוצים). אני קיבלתי תפקיד לנהל את המפקדה בעיר מילנו ולעזור לאנשי פ.ח.ה. לעלות בעליה ב' ארצה. עליה ב' והבריחה היתה תחת חסות והנהלת השליחים מארץ ישראל בשם מרכז לגולה. בשנת 1950 עליתי ארצה, הסתדרתי בעיר חולון והיו לי חיים שלווים ומאושרים עד שקיבלתי הודעה מרה מהצבא שהבת שלי דורית נהרגה.

מאז אני חי, מפני שאני חי, בלי שמחת חיים, בכאב ובפצע עמוק בלב עד עולם.